

ARCHIVO

L'auca del senyor Esteve i El poble gris

del paisatge

creació. En aquest camí Rusiñol fou capaç de crear un personatge únic, irradiant una llum pròpia que el convertia, arreu, en el centre d'atenció de qualsevol esdeveniment. Un personatge lligat, alhora, a la gent del carrer, que es feia estimar, i que movia multituds. Va ser un artista generós que no se n'estava, de compartir la sort de tenir les butxaques ple-

La ciutat de Rusiñol és la de la riba de l'Onyar, on sovint s'asseia a pintar, i la del cafè Norat

nes amb els catalans que es trobava pel món.

Les seves estades en terres gironines foren objecte, en molts casos, d'articles que publicava a *La Vanguardia* o a *L'Esquella de la Torratxa* i on el seu sentit de l'humor, la fina ironia que traspuaven els textos, eren un ingredient afegit a les descripcions viscudes i a una mirada rica de la que no s'escapaven els detalls, com en aquest fragment on descriu les cases de l'Onyar: "Figura't dos rengles de cases de totes les mides i midetes, que volen mirar-hi, en aquest riu, i com que no hi ha lloc per qui en voldria, s'apreten les unes a les altres amb els braços i amb els colzes, i estiren el coll pels terrats fins a poder-s'hi enquibir. En veuràs algunes que no hi han pogut treure més que un ull, altres un braç, altres una cama, i per gale-

pels carrers de la ciutat després que el seu pare l'hagués fet fora de casa amb una pallissa. En Pepet l'anomenava Mossén Tiago, per atorgar-li tot el respecte i l'estimació que li professava i s'esperava cada matí al portal de l'hotel per transportar els atuells de l'artista fins a l'emplaçament de la ciutat que hagués triat per a pintar, i un cop allà, esperava pacientment, la mirada fixada en la tela, que es fes fosc per fer el camí de tornada.

La Girona de Rusiñol és la de la riba de l'Onyar, on sovint s'asseia a pintar, la del cafè Norat de la Rambla de la Llibertat, on una placa recorda les seves estades, la de la Plaça dels Lledoners, al centre del Barri Vell que havia servit sovint de paisatge per les seves obres, i que l'any 1926, a proposta de l'Ateneu i formant part dels actes d'homenatge que la ciutat oferí a l'artista, havia de dur el seu nom, o l'antic Teatre Principal, on s'havien representat algunes de les seves peces teatrals sovint amb l'assistència del mateix artista.

Rusiñol era un revulsiu cultural, i la seva sola presència era capaç d'incentivar projectes i alimentar il·lusions, un potenciador artístic que marcava els qui tenia al voltant. Aurora Bertrana a les seves memòries deixa testimoni de com el seu pare Prudenci es transformava, d'home taciturn i

silenciós, en home xerraire, alegre i comunicatiu, després de passar-se el dia pintant amb l'artista. Ara costa trobar pintors a peu de carrer. Rusiñol escrivia el 1912 que "Girona ha resistit molts setges, però el del mal gust és terrible; perquè abans sitiaven amb bales i avui sitien amb diners, i el diner, manejat per tontos, fa més estragos que les bales". I és que els carrers moderns ja no conviden a treure el cavallet.

Durant les seves estades a la ciutat sovint s'hostatjava a l'hotel Inglés. Com explica Maria Rusiñol en una altra delícia de llibre difícil de trobar *Santiago Rusiñol vist per la seva filla*, en pocs moments a Girona ho sabien fins les pedres, que havia arribat. L'encarregat de trametre la notícia a tanta velocitat era un curiós personatge gironí que Rusiñol havia agafat d'ajudant. Es tractava d'en Pepet Gitano, un pobre noi curt de gambals que malvivia

El millor

EL MATEIX AMBIENT

El Barri Vell de Girona conserva encara els carrers, jardins i pedres: "Es puguen graons, es troben place-tes, i el silenci de pedra t'anirà entrant fins al moll de l'ànima". És la Girona que encara, de tant en tant, acull un pintor a peu de carrer, armat amb el cavallet.

JUDIT PUJADÓ

Queden encara per recuperar les primeres obres de l'autor en la seva versió íntegra, que inclou la música o la pintura

Homenatges i oblits

JUDIT PUJADÓ

Catedral de Girona vista des dels Jardins de la Francesa

El 2006 es va celebrar l'Any Rusiñol en el 75è aniversari de la seva mort amb nombroses publicacions, exposicions i actes de tota mena. Rusiñol sempre es va considerar pintor per damunt de tot. Malgrat tot va fer una carrera important com a escriptor. Va significar l'entrada d'una nova manera de veure el món, especialment en les obres que va escriure abans de la seva cura de desintoxicació de la morfina a principis del s. XX, quan, a través de les obres teatrals, va buscar un públic més majoritari.

Però en els seus inicis, l'artista que exposava a París i a la Sala Parés, pretenia capgirar els esquemes culturals dominants. Ja no s'acostava a l'art mitjançant la raó, si no mitjançant una emotivitat que bevia de la suggestió i de la intuïció, i que a l'hora de publicar un text sovint no en tenia prou amb la lletra escrita, i volia implicar-hi d'altres arts, com ara la música o la pintura.

Fruit d'aquesta sensibilitat que representava Rusiñol, sorgiren algunes obres com ara *Fulls de vida* o l'obra teatral *El jardí abandonat* o *Oracions*, que en les primeres edicions incloïen en el primer cas il·lustracions de Ramon Pichot, i en els altres la música de Joan Gay, i d'Enric Morera respectivament. Sap molt de greu que en edicions posteriors no s'hagin recuperat íntegrament, i s'hagin vist mutilades d'una part d'elles mateixes, com recorda Mita Casacuberta. En el fons, el que aquestes obres recullen és l'essència del millor Rusiñol, de l'home valent capaç de crear i fer crear als que l'envoltaven. Simbolitzen una

forma d'entendre l'art que, amb edicions parcials, es perd.

El millor Rusiñol, el Rusiñol més íntim ha quedat oblidat d'una banda per la producció posterior que el va fer tant popular entre un públic majoritari i d'altra per la crítica dels intel·lectuals noucentistes que van desprestigiar la seva obra, com la de tants altres, per decadentista i sense tenir en compte tot el que van significar els seus escrits pel país.

Algunes obres duen il·lustracions de Ramon Pichot i música de Joan Gay i Enric Morera

En aquest combat, la prosa va enterrar la poesia, el seny a la rauxa. Fins avui.

Al Cau Ferrat de Sitges encara es pot sentir l'ambient alliberador que Rusiñol havia sabut crear a la Meca de les Arts, on hi trobaven acolliment les seves col·leccions de ferros vells i quadres, a l'Ajuntament de Sitges.

Arran de l'Any Rusiñol, i entre alguns dels actes que han de tenir pervivència més enllà de les dates commemoratives, cal destacar algunes iniciatives que sí que contempen la recuperació de l'obra total del primer Rusiñol. Amb la proposta museogràfica i concertística *Els sons al Cau*, la formació Operailica ha enregistrat recentment algunes peces mai enregistrades de l'artista com *Cancó de Zaida*, i *Pluja d'estels* amb música d'Enric Morera i el prelludi del Jardí abandonat amb música de Joan Gay.